

**ОЦІНКА ПРИДАТНОСТІ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ СУМСЬКОЇ
ОБЛАСТІ ДЛЯ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА**

НЕСВЕТОВ О.О., к.е.н., доцент

НЕСВЕТОВА С.В., старший викладач

кафедра фінансів

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

На сучасному етапі розвитку землеробства та забезпечення необхідного рівня продовольчої безпеки, значної актуалізації набувають форми і методи господарювання, засновані на принципах сталого розвитку сільських територій, раціонального використання і збереження природних ресурсів і, в першу чергу, - земельних та водних. Науковці наголошують: використання ресурсів, не узгоджене з можливостями природного середовища, руйнує його, призводить до погіршення якості життя, що в кінцевому рахунку загострює проблему збереження цивілізації, виживання людства.

Забруднення та виснаження сільськогосподарських угідь позначається не лише на земельних ресурсах, але впливає і на стан загальної екологічної рівноваги, погіршення якої є не тільки екологічною проблемою, але й справою покращення добробуту суспільства, умов життя людини, ставлення до світу й реальної дійсності, її культурних і політичних поглядів. Тому питання запровадження органічного землеробства є однією з передумов забезпечення підвищення якості і конкурентоздатності сільськогосподарської продукції, сталого розвитку територій, поліпшення якісного складу ґрунтів. Органічне землеробство, що передбачає екологічно безпечне ведення сільського господарства, стало обов'язковою умовою виходу сільськогосподарської продукції на світові ринки.

Оцінка придатності земель для виробництва органічної продукції проводиться на основі детального аналізу інформації про якість ґрунтів, визначення ступеня антропогенного навантаження, фактичного виконання заходів щодо збереження

родючості ґрунтів, а також встановленню їх придатності для виробництва окремих видів органічної продукції та сировини.

Зони виробництва органічної продукції встановлюються відповідно до критеріїв якості земель, їх придатності для виробництва такої продукції, а також придатності для виробництва окремих культур. У межах зон виробництва органічної продукції допускається наявність земель, обмежено придатних для виробництва органічної продукції, але не більше 50% від загальної площі [1, С.40-45]. Виділення зон виробництва органічної продукції здійснюють з урахуванням соціально-економічних, ґрунтово-кліматичних факторів та рівня культури землеробства. При виділенні зон для ведення органічного землеробства повинні враховуватися перехідний (конверсійний) період і паралельне виробництво як етап для переходу на органічні технології. На основі проведеної оцінки ґрунтів визначаються зони, придатні для вирощування органічної продукції рослинництва.

Стан земельних ресурсів значною мірою визначається просторовою диференціацією типів ґрунтоутворення та інтенсивністю їх трансформації та експлуатації, головним чином у галузі агропромислового виробництва. [2, С.129-133]. Перехід до органічного виробництва має здійснюватися на засадах екологічної стабільності та за принципом поєднання законів розвитку природи і людської цивілізації, а економічні закони не повинні суперечити законам відтворення природного середовища та його ресурсів і створювати умови для їх оптимальної взаємодії .

У порівнянні з іншими областями України у Сумській області є досить гарні передумови для розвитку виробництва органічної продукції рослинництва. Ґрунти області в основному представлені чорноземами типовими, темно-сірими лісовими ґрунтами та чорноземами опідзоленими, дерново-підзолистими, ясно-сірими та сірими лісовими та іншими (Рис.1.).

Ці ґрунти здатні повністю задовольнити потреби області у виробництві рослинного білку, що використовується безпосередньо для харчування людей та відгодівлі сільськогосподарських тварин.

Для збереження природної родючості ґрунту шляхом рівноважного балансу основних елементів живлення потрібно щороку вносити на 1 га посівної площі з

різними видами добрив не менше ніж 70 кг азоту, 25 кг P₂O₅ і 35 кг K₂O, тобто мінімальна потреба у поживних речовинах становить 130 кг/га (Рис.2)

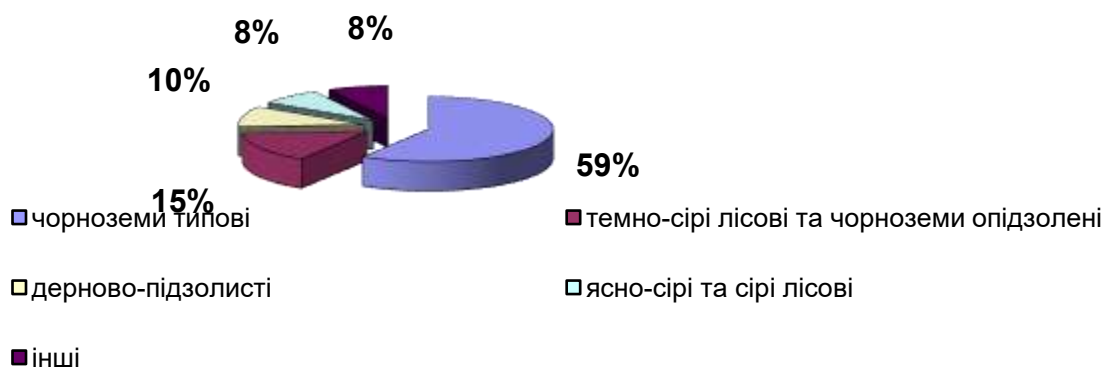


Рис. 1. Ґрунти, поширені на території Сумської області, %

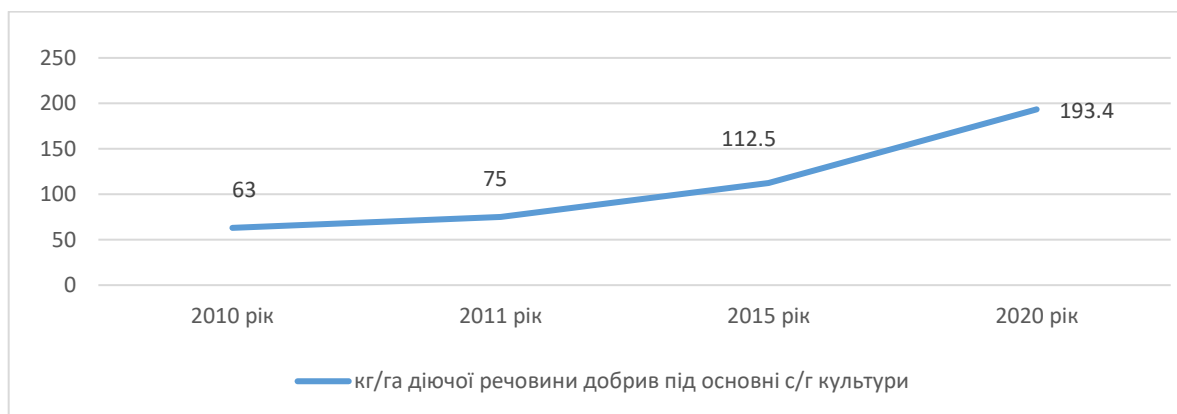


Рис. 2. Динаміка внесення мінеральних добрив під основні сільськогосподарські культури (діючих речовин), кг/га

Внесення мінеральних добрив в повній мірі не зможе компенсувати втрати органічної речовини в ґрунті при вирощуванні сільськогосподарської продукції. Щорічні втрати гумусу ґрунтами області становлять 0,6 т/га. Для відтворення родючості ґрунтів області необхідно вносити органічної речовини в перерахунку на органічні добрива під основні культури: озима пшениця – 10,4 т/га; кукурудза на зерно – 12,8 т/га; цукровий буряк - 18,5 т/га; соняшник – 20,7 т/га; кукурудза – 11,9 т/га. У цілому по області потреба в органічних добривах становить 11,2 млн. тон.

Частка удобреної площі мінеральними добривами становить 90,3% від посівної. Однак при виробництві органічної продукції товаровиробниками використовуються органічні добрива, однією з важливих особливостей яких є те, що вони істотно поліпшують властивості ґрунту: структуру, реакцію та ін. Основними органічними добривами є: гній, гноївка, пташиний послід, торф,

компости, зелене добриво. У 2015 р. органічних добрив в господарствах Сумської області було внесено в обсязі 420,78 тис. т, що в середньому припадає по 0,5 т на 1 га посівної площі. Удобрена органічними добривами площа становить 13,957 тис. га, що складає лише 1,5 % від удобреної площі області. Найбільше органічних добрив на 1 га посівної площі внесено у Сумському районі – 1,5 т.

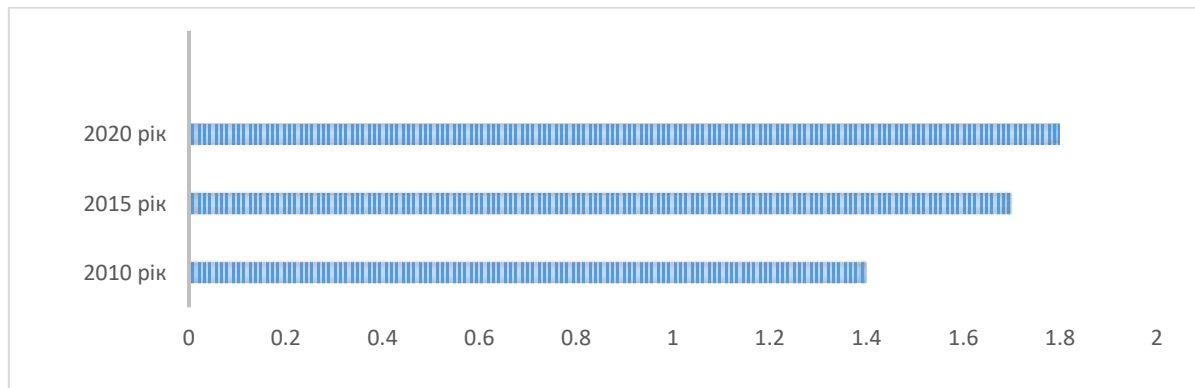


Рис. 3. Динаміка виробництва органічних добрив, млн. тон

Перспективним заходом для забезпечення органічною речовиною ґрунту є загортання пожнивних решток. Використання пожнивних решток для компенсації органічної речовини в ґрунті у 2010 році становила 0,51 млн. тон, у 2015 році – 1 млн. тон, до 2020 року – 1,5 млн. тон (Рис.4).

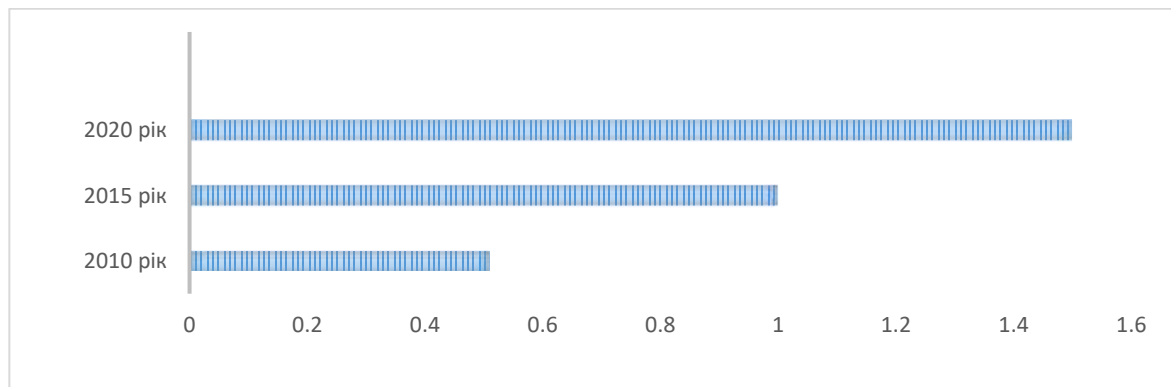


Рис. 4. Використання пожнивних решток для компенсації органічної речовини в ґрунті, млн. тон

Сумська область лідирує за показниками сільськогосподарського виробництва, так за темпом виробництва валової продукції сільського господарства область посідає 11 місце, а за обсягами виробництва валової продукції сільського господарства на 1 особу - 8 місце серед регіонів України.

Розвиток органічного виробництва - це крок до нарощування виробництва високоякісних продуктів харчування як для власних потреб, так і для

перспективних зовнішніх ринків. Усього по області в 2015 році запроваджено технології по виробництву органічної продукції на 4143,6 гектарах. Найкращий приклад введення органічного землеробства можуть продемонструвати такі сільськогосподарські товаровиробники області, як фермерське господарство «Світанок» Великописарівського району, державне підприємство дослідне господарство «Правдинське» Великописарівського району, яке вперше в 2015 році запровадило систему органічного землеробства, зокрема було засіяно 70 гектарів під баштаними культурами. Науковий супровід впровадження органічного землеробства в господарствах області забезпечує Сумський національний аграрний університет, на базі якого було відкрито центр природного землеробства.

З метою популяризації виробництва екологічно чистої продукції у Сумському національному аграрному університеті відбулася перша обласна спеціалізована виставка-ярмарок «Життя в стилі Еко – Сумщина 2015». У ній взяли участь понад 150 підприємств із Сумської, Харківської, Чернігівської та Полтавської областей, що представили свою екологічно чисту продукцію: від екологічно чистих овочів, фруктів, меду, молока і молочних виробів до одягу і взуття, виготовлених з природної сировини, та екоматеріалів у будівництві.

Однак, до сьогоднішнього дня міністерством аграрної політики не винесено на розгляд і затвердження постанови “Про затвердження Порядку оцінки придатності земель (ґрунтів) та встановлення зон виробництва органічної продукції та сировини і Критеріїв якості земель (ґрунтів), їх придатності для виробництва органічної продукції та сировини, придатності для виробництва окремих культур”, що було встановлено законом

Література:

1. Єрмоленко В.М., Деякі правові проблеми органічного виробництва в Україні / В.М.Єрмоленко, Є.О.Черняк // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2014. – Вип. 197. – Ч. 1. С.40-45.
2. Шкуратов О.І., Організаційно-економічний механізм екологічної безпеки в аграрному секторі економіки/ О.І. Шкуратов, О.І. Ковалів // Сталий розвиток економіки. – 2012 - №2(12) – С.129-133